

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของเนื้อหา

ทองคำเป็นโลหะอันมีค่า ซึ่งนอกจากจะนำมาใช้ประดับชู้ เป็นเครื่องประดับสวมใส่เพื่อความสวยงามและแสดงถึงฐานะทาง เศรษฐกิจของผู้เป็นเจ้าของแล้ว ทองคำยังมีบทบาทสำคัญต่อระบบ เศรษฐกิจและการเงินของโลกอีกด้วย ตั้งแต่ก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๑ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๔๒๓ ประเทศต่าง ๆ ใช้ระบบมาตราทองคำเป็นตัวกำหนดค่าเงินของตนโดยรัฐบาลของประเทศที่ยอมรับระบบนี้จะยินยอมให้นำธนบัตรมาแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลต่าง ๆ จะกำหนดได้โดยอัตโนมัติตามน้ำหนักของทองคำเทียบกับเงินแต่ละสกุล ซึ่งเรียกว่าค่าเสมอภาคทองคำ (Gold Parity) ระบบมาตราทองคำนี้ได้ล้มเลิกไปเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑

✳️ หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทองคำมีบทบาทน้อยลงเนื่องจากประเทศต่าง ๆ ได้จัดตั้งกองทุนการเงินระหว่างประเทศขึ้น โดยเรียกระบบการเงินนี้ว่า ระบบ Bretton Woods อันเป็นชื่อตำบลในมลรัฐ New Hampshire ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้เป็นสถานที่ประชุมพิจารณาจัดตั้งกองทุนดังกล่าว ในระบบนี้ทองคำมีบทบาทน้อยลงกว่าระบบมาตราทองคำ แต่ถึงอย่างไรก็ยังคงมีความสำคัญอยู่มาก เพราะสินทรัพย์เงินสำรองของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังคงเป็นทองคำ นอกจากนี้ระบบ Bretton Woods ยังยึดหลักการที่สำคัญว่าเงินตราของประเทศต่าง ๆ สามารถเปลี่ยนเป็นทองคำได้โดยเสรี เนื่องจากรัฐบาลของประเทศสหรัฐอเมริการับรองที่จะซื้อและขายทองคำในอัตราที่กำหนดแน่นอนกับรัฐบาล หรือธนาคารกลางของประเทศต่าง ๆ ดังนั้นบางครั้งจึงเรียกระบบการเงินแบบ Bretton woods นี้ว่าระบบมาตราปริวรรตทองคำ (Gold Exchange Standard)

เพราะทำให้ค่าของเงินตราของประเทศต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับเงินดอลลาร์สหรัฐ ส่วนค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐก็จะกำหนดเทียบกับทองคำ /

ระบบมาตรฐานปริวรรตทองคำนี้ยังคงมีข้อบกพร่องอยู่ กล่าวคือ เนื่องจากปริมาณการผลิตทองคำในแต่ละปีมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของการค้าขายระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องถือเงินตราสกุลสำคัญ ๆ เป็นทุนสำรองแทนการถือทองคำ เช่น เงินดอลลาร์สหรัฐ หรือ เงินปอนด์สเตอร์ลิง เป็นต้น ดังนั้น ถ้าเกิดวิกฤตการณ์ภายในประเทศหรือระหว่างประเทศซึ่งมีผลให้ค่าของเงินสกุลดังกล่าวมีความไม่แน่นอนแล้ว จะเกิดการซื้อทองคำมากักตุนเพื่อเก็งกำไร เพราะมีความเสี่ยงน้อยกว่าการถือเงินสกุลใดไว้ เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะซื้อและขายทองคำในอัตราที่กำหนดแน่นอน ผลที่ตามมาก็คือ ราคาทองคำในตลาดต่าง ๆ สูงขึ้นกว่าค่าเสมอภาคที่รัฐบาลสหรัฐอเมริการับรองซึ่งแน่นอนว่าจะต้องกระทบกระเทือนต่อระบบการเงินของโลกด้วย ดังนั้นเพื่อแก้ไขสถานการณ์นี้ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ๘ ประเทศ ซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา เยอรมันตะวันตก อังกฤษ ฝรั่งเศส อิตาลี สวิสเซอร์แลนด์ เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์ จึงได้ตกลงร่วมกันจัดตั้งมูลภัณฑ์ทองคำ (Gold Pool) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพของราคาทองคำ ซึ่งก็เท่ากับช่วยรักษาเสถียรภาพและค่าเสมอภาคของเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ตลอดจนความมั่นคงของระบบการเงินของโลกเอาไว้ ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวตกลงที่จะช่วยกันส่งทองคำให้แก่มูลภัณฑ์ทองคำสำหรับดำเนินงาน หักเป็นมูลค่า ๒๗๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับโคตาจัดส่งทองคำของแต่ละประเทศในระยะ เริ่มแรกของการดำเนินงานเป็นดังนี้

ประเทศมูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

สหรัฐอเมริกา	๑๓๔
เยอรมันตะวันตก	๓๐
อังกฤษ	๒๕
ฝรั่งเศส	๒๔
อิตาลี	๒๔
สวีเดน	๑๐
เบลเยียม	๑๐
เนเธอร์แลนด์	๑๐

สำหรับการดำเนินงานของมูลภัณฑ์ทองคำนั้น ประเทศสมาชิกทั้งหมดตกลงให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทำการในฐานะตัวแทนของตนภายใต้นโยบายที่จะพยายามควบคุมราคาทองคำในตลาดลอนดอน ซึ่งเป็นตลาดที่มีการซื้อขายทองคำมากที่สุดในขณะนั้น ให้อยู่ในราคาใกล้เคียงกับค่าเสมอภาคที่รัฐบาลสหรัฐอเมริการับรอง โดยอาศัยอุปสงค์และอุปทานของทองคำเป็นตัวควบคุม กล่าวคือ ถ้าราคาทองคำสูงกว่าค่าเสมอภาคมาก มูลภัณฑ์ทองคำจะขายทองคำที่มีอยู่ออกสู่ตลาด เพื่อให้ราคาทองคำลดลง แต่ถ้าราคาทองคำต่ำกว่าค่าเสมอภาคมาก มูลภัณฑ์ก็จะซื้อทองคำเข้าเก็บไว้ เพื่อให้ราคาตลาดสูงขึ้น

การดำเนินงานของมูลภัณฑ์ทองคำได้ผลดีเสมอมา จนกระทั่งในปลายปี ๒๕๑๐ เมื่อรัฐบาลอังกฤษประกาศลดค่าเงินปอนด์สเตอร์ลิง ประกอบกับมีข่าวลือต่าง ๆ เช่น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาจะเปลี่ยนแปลงนโยบายเกี่ยวกับทองคำและอาจมีการลดค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ แอฟริกาใต้จะเลิกขายทองคำหรือขายน้อยลง ตลอดจนอิตาลีและเบลเยียมจะเลิกสนับสนุนมูลภัณฑ์ทองคำ พร้อมทั้งสถานการณ์ที่น่าวิตกเกี่ยวกับสงครามเวียดนาม สิ่งเหล่านี้เป็นเหตุให้ความไว้วางใจในค่าของเงินดอลลาร์สหรัฐ อเมริกาและเงินปอนด์สเตอร์ลิงลดลง และเกิดการตื่นทองจนราคาทองคำในตลาดต่าง ๆ สูงขึ้นมาก ดังนั้นในเดือนมีนาคม ๒๕๑๑ ประเทศสมาชิกมูลภัณฑ์ทองคำได้เปิดการประชุม และตกลงให้แยก

ตลาดทองคำออกเป็น ๒ ตลาด คือ ตลาดของทางการ และตลาดเสรี ในตลาดทางการ จะทำการซื้อขายทองคำกันตามค่าเสมอภาคระหว่างเจ้าหน้าที่การเงินระหว่างประเทศ เท่านั้น และจะไม่มีการซื้อขายทองคำของมูลภัณฑ์ทองคำในตลาดเสรีอีก ส่วนราคาทองคำในตลาดเสรีจะถูกกำหนดโดยอุปทานและอุปสงค์ของทองคำในตลาดเสรีเอง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ประธานาธิบดีนิกสัน แห่งสหรัฐอเมริกาได้ประกาศมาตรการทางเศรษฐกิจจะบังคับการแลกเปลี่ยนระหว่าง ดอลล่าร์สหรัฐกับทองคำ เป็นเหตุให้บทบาทของทองคำในระบบการเงินระหว่างประเทศเริ่มลดน้อยลง อย่างไรก็ตามจากการติดตามดูราคาทองคำในระยะเวลาที่ผ่านมา จะพบว่าราคาของทองคำสูงขึ้นโดยตลอดในตลาดทองคำต่าง ๆ ทั่ว ๆ ที่ในบางปีปริมาณทองคำที่ซื้อขายกันในตลาดโลกจะมีจำนวนใกล้เคียงกัน เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ และ ๒๕๒๑ มีปริมาณทองคำที่ซื้อขายกันทั้งสิ้น ๑,๖๐๗ ตัน ทองคำเหล่านี้แยกเป็นทองคำที่ขุดขึ้นมาใหม่จากเหมือง จำนวน ๘๖๕ ตัน ประเทศในกลุ่มคอมมิวนิสต์นำออกขาย ๔๐๑ ตัน และกองทุนการเงินระหว่างประเทศนำออกซื้อขายจำนวน ๒๔๑ ตัน แต่ราคาทองคำของ ๒ ปีนี้ก็ต่างกันมาก กล่าวคือ ณ ตลาดลอนดอนราคาทองคำแห่งในปี ๒๕๒๐ เฉลี่ยทั้งปีออนซ์ละ ๑๔๗.๗๗ เหรียญสหรัฐ แต่ในปี ๒๕๒๑ ราคาเฉลี่ยทั้งปีเพิ่มขึ้นเป็นออนซ์ละ ๑๕๓.๓๔ เหรียญสหรัฐ หรือราคาเพิ่มขึ้นประมาณ ๓๐.๘๔% ของราคาในปี ๒๕๒๐ แสดงให้เห็นว่าความต้องการที่จะถือทองคำไว้แทนสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ มีเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก

๑. เสถียรภาพของเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกามีเริ่มลดลง บรรดานักเก็งกำไรจึงระดมกว้านซื้อทองคำมากักตุนเพื่อหวังที่จะขายในเวลาที่ราคาทองคำสูงมากขึ้นไปอีก
๒. ประเทศกลุ่มผู้ส่งออกน้ำมัน หรือที่เรียกว่าประเทศกลุ่ม OPEC ได้นำเงินรายได้จากการขายน้ำมันไปซื้อทองคำเก็บไว้แทนการเก็บในรูปแบบเงินสกุลต่าง ๆ
๓. ภาวะเงินเฟ้อซึ่งได้ระบอบไปทั่วโลกทำให้ค่าของเงินตราตกต่ำและไม่แน่นอน คนทั่วไปจึงนำเงินมาซื้อทองคำเก็บไว้แทนเพื่อรักษาอำนาจซื้อของตน เนื่องจากทองคำมีค่าแน่นอนกว่าเงินตราสกุลใด ๆ

๔. ในปี พ.ศ. ๒๕๒๑ กองทุนการเงินระหว่างประเทศประกาศยกเลิกราคาทองคำทางการซึ่งกำหนดไว้ต่ำกว่าราคาในตลาดเสรีมาก โดยยอมให้แต่ละประเทศกำหนดราคาทองคำส่วนที่เป็นทุนสำรองตัวเองตามราคาตลาด ซึ่งมีผลผลักดันให้ราคาทองคำในตลาดเสรีสูงขึ้นไปอีก

๕. ระบบการค้าทองคำในตลาดโลกปัจจุบัน เป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว เนื่องจากมีระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งทันสมัยยิ่งขึ้น ตลาดค้าทองคำจึงขยายตัวออกไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งสหรัฐอเมริกาได้อนุญาตให้ประชาชนซื้อทองคำไว้ในครอบครองได้ตลอดจนมีตลาดซื้อขายทองคำล่วงหน้าเกิดขึ้นอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ทำให้นักลงทุน นักเก็งกำไร และนักกักตุนทองคำสามารถติดต่อซื้อขายกันได้สะดวกขึ้น

จะเห็นว่าบทบาทของทองคำขณะนี้ได้เปลี่ยนไปโดยมีได้อยู่เบื้องหลังเงินตราอย่างที่เคยเป็นมา แต่ปัจจุบันสามารถเรียกได้ว่าทองคำถูกนำมาใช้เป็นเครื่องสะสมค่าแทนเงินตรามากขึ้น ทำให้ทองคำทวีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศและของโลกมากขึ้น

ถ้าหันมาดูราคาทองคำในประเทศไทยบ้างก็จะเห็นได้ว่า มีราคาโดยเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นมา ราคาของทองคำได้เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นถ้าเราสามารถคาดคะเนราคาทองคำได้โดยศึกษาค้นคว้าให้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาทองคำได้แล้วก็จะ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจที่จะซื้อหรือขายทองคำได้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้ เขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสาเหตุ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาทองรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ ซึ่งในปัจจุบันมีระดับราคาเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่าในช่วงระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมา คือ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยดูว่ามีความสัมพันธ์หรือไม่ อย่างไร กับปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งมีดังนี้

๑. ราคาทองคำแท่งโดยเฉลี่ยในตลาดต่างประเทศ
๒. ปริมาณเงินในมือประชาชน
๓. ดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับกรุงเทพมหานคร
๔. ค่ากำเหน็จ

X วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ขั้นแรกจะทำการเก็บรวบรวมตัวเลขข้อมูลของราคาทองรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ และตัวเลขข้อมูลของตัวแปรต่าง ๆ ในระยะ ๑๐ ปี เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ ถึง พ.ศ. ๒๕๒๐ โดยตัวแปรต่าง ๆ ทั้งหมด ได้แก่

๑. ราคาทองรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นราคาที่เกิดขึ้นจริง และธนาคารแห่งประเทศไทยได้รวบรวมตัวเลขไว้
๒. ราคาทองคำแท่งโดยเฉลี่ยในตลาดต่างประเทศ เป็นราคาทองคำแท่งจากตลาดค้าทองคำที่สำคัญ ๕ ตลาด คือ ลอนดอน ซูริก ปารีส เบรุต และฮ่องกง
๓. ปริมาณเงินในมือประชาชน เป็นตัวเลขที่เกิดขึ้นจริงตามรายงานเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทยได้บันทึกไว้
๔. ดัชนีราคาผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นตัวเลขที่นำมาจากการจัดทำของกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์
๕. ค่ากำเหน็จ ซึ่งหมายถึงอัตราค่าแรงโดยเฉลี่ยต่อเดือนของช่างทองในการประดิษฐ์ทองรูปพรรณ สำหรับตัวเลขของค่ากำเหน็จนี้ได้ใช้ตัวเลข ซึ่งรายงานไว้ในรายงานเศรษฐกิจและการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย

ขั้นต่อมาจะใช้วิธีการทางสถิติในเรื่องของสมการการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression) ในแบบที่เรียกว่า วิธีการแบบขั้นบันได (Stepwise Regression Procedure) เข้ามาช่วยในการหาความสัมพันธ์ของราคาทองรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นตัวแปรตามกับปัจจัยต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้นเป็นตัวแปรอิสระ

นอกจากนี้แล้วจะได้ทำการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ออกมาในรูปของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Coefficient of Correlation) และสัมประสิทธิ์ของการตัดสินใจ (Coefficient of Determination) ตลอดจนทำการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ F-test

ในขั้นสุดท้ายจะเป็นการสรุปว่าราคาของรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรที่ได้กำหนดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

X ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาของรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ
๒. ช่วยในการกะประมาณราคาของรูปพรรณ ณ. ตลาดกรุงเทพฯ ในอนาคต
๓. เป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจว่าจะซื้อหรือจะขายของรูปพรรณ
๔. เป็นแบบอย่างการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระต่อไปในการวิเคราะห์เรื่องอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย